

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЄКТ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ ОСВІТИ

СТОР. 3

АНОНС

27-29 серпня 2019 року Національна академія педагогічних наук України проводить традиційні веб-конференції в режимі онлайн-трансляції для вчителів з усіх навчальних предметів. Під час цих заходів на підставі методичних рекомендацій, підготовлених з фахівцями Міністерства освіти і науки України і Національної академії педагогічних наук України, будуть висловлені поради вчених академії щодо реалізації концепції «Нова українська школа», коментарі до змісту нових освітніх і навчальних програм, підручників, що запроваджуються цього навчального року, а також відбудеться ознайомлення із новітніми досягненнями педагогіки.

Запрошуємо освітян взяти участь в обговоренні актуальних питань освіти.

З графіком проведення веб-конференцій та умовами реєстрації можна ознайомитися на сайті: <http://www.augustconf.org>

Додаткова інформація
за тел.: (044) 481-37-57, 481-37-11.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

СТОР. 5

ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ

Засновники — Національна академія педагогічних наук України
Видавництво «Педагогічна преса»

№ 4 (272), ЛИПЕНЬ – СЕРПЕНЬ 2019

ШАНОВНІ ОСВІТЯНИ, НАУКОВЦІ, УЧНІ, СТУДЕНТИ, БАТЬКИ!

Від Національної академії педагогічних наук України і від мене особисто прийміть щирі вітання з нагоди Дня Незалежності України!

Щодня ми доводимо, що гідні жити в суверенній країні, захищаючи її кордони, навчаючись і працюючи задля утвердження демократичної і заможної держави. Упевнений, мудрі, виважені і водночас сміливі та рішучі дії, спрямовані на модернізацію і динамічний розвиток суспільства, дозволять подолати серйозні проблеми, що сьогодні існують, і Україна увійде до когорти розвинутих країн світу.

Від усієї душі бажаю вам міцного здоров'я, миру і благополуччя, натхнення і віри у щасливий завтрашній день, нових перемог та успіхів у справі служіння на благо України!

Щиро вітаю вас із початком нового навчального року та Днем знань! У час глобалізації і стрімкого розвитку інформаційних технологій це свято стає особливо важливим для кожного. Саме зі шкільного порогу починається дорога до знань, успіхів і перемог. Від того, які знання здобуватимуть наші діти, залежатиме і їхня доля, і доля нашої країни.

Україна продовжує йти шляхом реформ. Науковці, викладачі, учителі і батьки творять Нову українську школу, поступово змінюють сучасну українську систему освіти. Спрямовуючи свої зусилля на досягнення європейського рівня знань, потрібно велику увагу приділити реформі професійної освіти, підвищенню якості вищої освіти, вдосконаленню сфери інклюзивної освіти, працювати над забезпеченням захисту гідності кожного учасника навчального процесу, беручи за основу принципи людино- і дитиноцентризму. Тільки спільними зусиллями влади і громадянського суспільства ми зможемо використати нові можливості, реалізувати сміливі плани і проекти, досягаючи успіхів у партнерстві і творчому зростанні.

Тож будьте активними творцями свого майбутнього: навчайтеся новому, розвивайте свої таланти, долайте труднощі з впевненістю переможця! Бажаю всім нам міцного здоров'я, миру та злагоди, творчого натхнення і великих успіхів у справі навчання і виховання, нових звершень на благо України!

Василь Кремень,
президент Національної академії педагогічних наук України,
президент Товариства «Знання» України

200 РОКІВ ПАНТЕЛЕЙМОНУ КУЛІШУ: ЗНАМЕННА ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

7 серпня цього року виповнилося 200 років від дня народження відомого письменника, історика, етнографа, перекладача, редактора, літературного критика Пантелеймона Куліша — одного з чільних представників українського національного відродження XIX століття. Саме Куліш був творцем українського фонетичного правопису — Кулішівки, одним із перших перекладачів Біблії і тринадцяти п'єс Шекспіра українською мовою,

автором першого українського роману «Чорна рада». «Грамотка» Пантелеймона Куліша, видана в 1857 році, — перший україномовний буквар. Буквар Куліша відкрив серію україномовних підручників для початкової освіти, що з'явилися в Східній Україні протягом 1857–1862 років. За часів радянської влади Куліш хоч і не був під забороною, але його велика й багатогранна творчість не знайшла належного осмислення й оцінки.

Враховуючи вагомий внесок Пантелеймона Куліша у розвиток української літератури, культурне та суспільно-політичне життя України, було вирішено відзначити ювілей видатного українця на державному рівні. До знаменної дати на батьківщині Пантелеймона Куліша, у селищі Вороніж Шосткинського району на Сумщині, відкрито пам'ятник талановитому митцеві. В обласній універсальній

науковій бібліотеці організовано книжкову виставку «Дивосвіт Кулішевого слова». В обласному краєзнавчому музеї — виставку «Пантелеймон Куліш: сторінки життя та творчості». У музеї Пантелеймона Куліша в Шосткинській центральній міській бібліотеці відбулося тематичне літературне свято.

Закінчення на стор. 2

Передплата триває. Індекс газети — 30670. Наша ціна на II півріччя — 240 грн.

200 РОКІВ ПАНТЕЛЕЙМОНУ КУЛІШУ: ЗНАМЕННА ПОСТАТЬ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Закінчення. Початок на стор. 2

На малій батьківщині Куліша в селі Гукове також відзначили ювілей земляка. У програмі заходу були виступи художніх колективів Шостки і району, виставка декоративно-прикладного мистецтва, частування гостей традиційною святковою кулінарною стравою – кулішем.

У Шостці відбувся літературно-мистецький конкурс «Нехай у серці радість летить», присвячений Пантелеймону Кулішу. У нагородженні переможців конкурсу взяв участь президент НАПН України Василь Кремень. Земляки Куліша мали змогу ознайомитись із роботами конкурсу у Шосткинській центральній бібліотеці.

Довідково. Народився Пантелеймон Куліш 7 серпня 1819 року в містечку Вороніж колишнього Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Шосткинський район Сумської області). З кінця 30-х років Пантелеймон Куліш – слухач лекцій у Київському університеті. Вступити до цього престижного навчального закладу йому так і не вдалося, оскільки не мав документального підтвердження свого дворянського походження, хоча його батько й був вихідцем з ко-

зацько-старшинського роду. Але слухання лекцій на словесному, а згодом на правничому факультеті стали для нього мало не визначальним періодом життя. Набуті знання дали змогу дістати місце викладача у Луцькому дворянському училищі. У цей же час Пантелеймон Куліш заявляє про себе як письменник.

Через два роки, за рекомендацією Петербурзької академії наук, Куліш дістає направлення у західнослов'янський край для вивчення слов'янських мов, історії, культури та мистецтва. Вирушає з ним і дружина Олександра Білозерська – вони щойно побралися, а на весіллі боярином у нареченого був Тарас Шевченко.

Особливо успішним і плідним у творчому плані був для письменника 1857 рік. З'явився друком роман «Чорна рада», український буквар і читанка – «Грамотка», «Народні оповідання» Марка Вовчка під його загальною редакцією, відкривається власна друкарня. Письменник, сповнений грандіозних планів на майбутнє, чекає цензурних послаблень, клопочеться виданням першого українського часопису.

Пантелеймон Куліш був однією з найкolorитніших постатей свого часу в українській літературі. Культурницьке подвижництво, що виокремлювало його навіть серед плеяди видатних сучасників, захоплено вітала величезна частина суспільства, мимоволі утворюючи навколо його особистості атмосферу творчої таємничості.

Підготувала Олена СОЛОДОВНИК, м.н.с.
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського

НОВОВВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ 2019-2020

Скасування співбесіди при вступі до 1 класу. Конкурсний відбір дітей у перший клас скасовується. Першокласники зараховуються до шкіл за місцем реєстрації незалежно від того, спеціалізована школа або загальноосвітня. Вибрати іншу школу можна, якщо в ній залишилися вільні місця після прийому «своїх» учнів. У такому разі можливий конкурс.

Скасування обов'язкової шкільної форми. У новому навчальному році тільки батьки й діти вирішують, що одягати в школу. Адміністрація більше не зможе примушувати учнів відвідувати уроки у формі.

Нове меню для шкільних їдалень. Усі столовні школи плануються перевести на мультипро-

фільне меню. Ціна за обід не зміниться, як і продукти, але тепер обід у їдальні буде нагадувати шведський стіл, де учні зможуть самі вибирати, що з'їсти сьогодні.

Світловідбиваючі жилети для учнів 1-4 класів. Учні 1-4 класів зобов'язані носити світловідбиваючі жилети в темний час доби по дорозі в школу і додому. Взимку буде доречно надіти жилет і вранці поверх куртки або пальто. Завдяки цьому водії будуть краще бачити дітей на дорозі, що дасть можливість зменшити кількість ДТП з учнями.

Електронний учнівський квиток. У новому навчальному році всі школярі замість звичайних учнівських квитків отримають електронні. Це дасть можливість батькам відстежувати

переміщення дитини містом за допомогою спеціального додатку, а школярам – уникати черг у метро.

Вільний вибір форми навчання. Це нововведення стосується дітей, які змушені пропускати уроки через часті хвороби або ж серйозні заняття спортом, музикою тощо. Батьки мають право подати заяву в адміністрацію школи, щоб перевести дитину на індивідуальну форму навчання. Учителі складують для таких дітей спеціальний навчальний план. Оцінка рівня знань відбуватиметься двічі на рік у вигляді підсумкової контрольної роботи.

Вести уроки в школі зможуть не тільки вчителі. Коли в школі, наприклад, немає

профільного вчителя, то окремі уроки зможе проводити гурток або організація з хорошими фахівцями. Такий підхід називається мережевою формою навчання. Так можна розв'язати проблему нестачі вчителів. Запропонувати свої послуги зможуть усі установи, зацікавлені в такій співпраці.

Оголошення оцінок школярів. Відтепер оцінки учня – це його особиста інформація, яку вчитель не має права оголошувати на весь клас. Безпосередньо на уроці вчитель може загальними фразами оцінити відповідь/роботу учня, але оцінку в балах виставлятиме у щоденник на перерві або після уроків у індивідуальному порядку. Це стосується і батьків-

ських зборів. У Міністерстві освіти і науки вважають, що так можна розв'язати проблему цькування школярів через оцінки.

Скасування дошок пошани для відмінників. Кожен учень індивідуальний у своїх успіхах. Хтось краще вчиться, а хтось краще грає у футбол, танцює або співає. Жодного з них не можна виділяти.

Зміни в програмі ЗНО 2020 з української літератури. У новому навчальному році змінилася програма ЗНО з української літератури, деякі твори прибрали, деякі – додали. Тож випускникам доведеться переглянути список обов'язкової літератури.

В УКРАЇНІ ЗАПРАЦЮЄ ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОГО ОМБУДСМЕНА

Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич визначилася з кандидатурою на посаду освітнього омбудсмена – ним стане Сергій Горбачов, директор спеціалізованої школи № 148 Києва. Освітній омбудсмен захищатиме права здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників. Введення цієї посади пов'язано з тим, що в Україні активно відбувається децентралізація – значні повноваження та кошти передаються «на місця», університети та наукові установи також стають дедалі більш автономними, адже так краще зрозуміло, як ефективно використати ресурси. Але, на жаль, трапляються і зловживання. Тому створюються ін-

струменти, що стануть запобіжниками та захистять права учнів, студентів, освітян і нау-

ковців. Одним із таких інструментів стане посада освітнього омбудсмена, який працюватиме зі спеціальною службою, що складатиметься з 15 осіб. Передбачається, що після отримання скарги про порушення прав у сфері освіти служба мусить розглянути її у строк не більше місяця. Саме за результатами цього розгляду освітній омбудсмен приймає рішення про обґрунтованість чи необґрунтованість скарги та надає письмову відповідь про результати її розгляду. Якщо скарга обґрунтована, освітній омбудсмен протягом п'яти робочих днів вживає заходів до поновлення та захисту порушених прав заявників. Так, омбудсмен може надати потрібні роз'яснення та рекомендації

закладам та органам місцевого самоврядування, надати консультацію заявнику і навіть представляти його інтереси в суді.

Визначальним фактором під час прийняття рішення про призначення Сергія Горбачова стало його знання системи освіти на різних, зокрема управлінських щаблях, а також розуміння цінностей та суті розпочатих освітніх реформ. «Закон передбачає, що міністр може призначити будь-яку людину, яка відповідає критеріям, на цю посаду. Але ця посада настільки важлива для суспільства, і всіх цікавить, хто буде освітнім омбудсменом, що ми вирішили провести публічний відбір на засадах конкурсу», – повідо-

мила міністр. Вона додала, що цей кандидат також показав себе як успішний менеджер, про нього високої думки громадські та міжнародні організації, які залучені в запровадження реформи. Він має досвід успішної співпраці з Державною службою якості освіти, що повинна буде працювати в партнерстві з освітнім омбудсменом.

На думку міністра, на Сергія Горбачова чекає важка і кропітка робота – після офіційного призначення він муситиме запустити роботу нового органу, що передбачає багато бюрократії. Окрім того, він має відібрати собі в офіс 15 працівників.

За інф. МОН України

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЄКТ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ ОСВІТИ

Тетяна ЗАСЄКІНА,
заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки НАПН України, член науково-методичної ради всеукраїнського експерименту із впровадження інтегрованого курсу «Природничі науки»

Державні стандарти освіти розробляються окремо з кожного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня і затверджуються Кабінетом Міністрів України. Вони підлягають перегляду та перезатвердженню не менше як один раз на 10 років.

У загальній середній освіті вже відбувається третій перегляд стандартів освіти. Особливості цього етапу полягають в тому, що відбувається комплексне оновлення всієї законодавчої бази освіти. У 2017 році прийнято новий Закон України «Про освіту». Цим законом визначено нові вимоги до стандарту. У попередньому формулюванні: «Дер-

жавні стандарти освіти встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої та фахової підготовки в Україні. Вони є основою оцінки освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм одержання освіти» (стаття 15 Закону України «Про освіту»).

У новому Законі України «Про освіту» зазначено, що «стандарт освіти визначає: вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів навчання здобувача освіти відповідного рівня; загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти; інші складники, передбачені спеціальними законами» (стаття 32 Закону України «Про освіту» (2017 р.).

Винесений на громадське обговорення проект державного стандарту базової освіти, участь у розробленні якого брали науковці НАПН України, укладено відповідно до цих вимог. Найбільш дискусійними виявилися питання, пов'язані з розподілом навчальних годин у базовому навчальному плані.

Стурбованість освітянської спільноти відсутністю звичних компонентів освітніх галузей викликана тим, що поза їх увагою залишилися нові засади стандарту й введення в дію нових освітніх документів, наприклад, освітніх програм. Державний стандарт характеризує лише вимоги до обов'язкових результатів навчання і компетентностей здобувачів освіти, але не задає перелік навчальних предметів, не визначає

конкретного змісту навчання. Він окреслює лише освітні галузі як складники змісту освіти, що відображають певну галузь знань або їх поєднання за спорідненими об'єктами вивчення. На основі стандарту розробляються освітні програми. І вже в освітній програмі зміст освіти в розрізі кожної галузі має бути конкретизовано і структуровано у вигляді навчальних предметів і курсів. При цьому можливі різні варіанти такого структуровування. Один із них задає типова освітня і відповідні навчальні програми, що розробляються і затверджуються МОН України. Заклад освіти може на їх основі розробляти свої робочі програми або створювати власні освітні програми з наступним їх погодженням в установленому порядку, якщо вони істотно відрізняються від типових. Такий підхід спрямований на реальне забезпечення автономності закладу освіти, надаючи йому можливість самому визначати, як досягти обов'язкових результатів навчання.

Стурбованість освітян пояснюється тим, що немає загально-визнаних вимог до формування переліку навчальних предметів (або інтегрованих курсів). У пояснювальній записці лише вказано, що на підставі базового навчального плану може здійснюватися часткова інтеграція різних освітніх галузей, що відображається у типових освітніх програмах, освітній програмі закладу загальної середньої освіти. Як правило, перерозпо-

діл навчальних годин регулюється типовим навчальним планом. Про нього в пояснювальній записці стандарту не згадується. Тому й виникає запитання про регулювання кількості годин між навчальними предметами у межах інваріантного складника базового навчального плану. Чи дозволяється перерозподіляти години між галузями, у разі якщо створюється інтегрований курс із різних освітніх галузей? Чи для цього мають використовуватися години варіативного складника? У такому разі їх кількість має бути значно більшою порівняно з тією, що запропонована. Кількість годин варіативного складника варто збільшити ще й у зв'язку з тим, що у самому проекті стандарту зазначено: «Варіативний складник базового навчального плану розподіляється закладом загальної середньої освіти самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти, і відображається в освітній програмі такого закладу».

Як бачимо, насамперед учителя звертають увагу на наявність звичних навчальних предметів й кількість годин на їх вивчення. Прикро, що поза увагою освітян залишилось обговорення саме засадничих основ стандарту. А це формування ключових компетентностей й наскрізних умінь здобувачів освіти. Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їхні потреби, які мотивують

до навчання, знання та вміння, що формуються у різному освітньому середовищі (закладі освіти, родині), різноманітних соціальних ситуаціях. Спільними (наскрізними) для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами. Для кожної освітньої галузі вказано її мету, відповідно до якої впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти за складниками навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, їхніми інтелектуальними вміннями і навичками. Ці підходи в черговий раз підкреслюють суть освітньої реформи – здійснення освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства, що передбачає: співпрацю, співтворчість між учнями та вчителями, зміну акцентів від передачі знань від вчителя учням на створення навчального діалогу. Стандартом насамперед закладаються вимоги організації такої освітньої діяльності, щоб сформувати вміння вчитися упродовж життя, самостійно здобувати знання, набувати умінь і навичок, виявляти їх у навчально-пізнавальних і життєвих ситуаціях.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

У 2018-2019 навчальному році Міністерство освіти і науки України розпочало всеукраїнський експеримент із упровадження інтегрованого курсу «Природничі науки» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти. Ставлення до впровадження такого інтегрованого курсу природничих наук неоднозначне. Це пов'язано, насамперед, з недостатньою поінформованістю про цілі й завдання курсу та експерименту загалом. Є думка, що цей курс викладатимуть замість окремих уроків хімії, фізики, астрономії, біології та географії у старшій школі. Ні! Освітня галузь державного стандарту «Природознавство» має шість компонентів, що можуть реалізуватися у навчальних предметах як окремі або як один. У разі реалізації кількох компонентів – це може бути інтегрований курс або курс, побудований за модульним принципом, де кожен модуль реалізує визначений стандартом зміст відповідного компонента освітньої галузі. У старшокласників завжди буде вибір: інтегрований курс або вивчення окремих природничих предметів на рівні стандарту або профільному рівні.

Цей курс призначений для учнів мистецьких, спортивних,

філологічних класів, які не планують складати зовнішнє незалежне оцінювання з природничих предметів. І знову виникає хибна думка: оскільки більшість шкіл обиратиме саме суспільно-гуманітарний профіль, то цей курс стане майже масовим. За статистичними даними в Україні наповнюваність більшості (понад 60%) шкіл така, що неможливо організувати профільне навчання. Більшість шкіл обирає універсальний профіль. Поглиблено вивчають гуманітарні предмети не більше 20% учнів. І знову ж наголошуємо: заклад освіти може обирати спосіб вивчення природничих предметів: інтегровано або як окремі предмети. У цьому році інтегрований курс обрало сто шкіл України (що становить менше 1%).

Також є занепокоєння у тому, що немає відповідних фахівців і навчально-методичного забезпечення, а це негативно вплине на якість викладання курсу і відповідно якість їхніх знань. Розв'язання цієї проблеми відбувається у кількох напрямках. Запроваджено відповідну спеціальність «Природничі науки» у закладах вищої педагогічної освіти, що розпочали підготовку майбутніх учителів. Заклади післядипломної педагогічної освіти організовують

курси підвищення кваліфікації для учителів, які беруть участь в експерименті. Розробляється відповідне навчально-методичне забезпечення.

Крім того, сьогодні у малокомплексних школах учителі вже й так змушені викладати по кілька предметів. Наприклад, фахівець із фізики і математики паралельно читає географію. За деякими дослідженнями, десять відсотків учителів, що викладають фізику у наших школах, не мають відповідної профільної освіти. Водночас лише 10% учителів фізики мають повне навантаження зі свого предмета, а решта «добирають години» на ставку чи півтори іншими предметами – інформатикою, трудовим навчанням, основами здоров'я, математикою, хімією, біологією тощо. Крім того, іноді навіть корисно опанувати «суміжні спеціальності», щоб поліпшити викладання власного предмета.

Нині в старших класах учні вивчають більше 20 предметів, не встигаючи засвоювати їх як слід. Такий курс дає змогу учням філологічних, мистецьких, спортивних і суспільно-гуманітарних класів приділити більше часу для підготовки до ЗНО і вивчення предметів, необхідних для вступу до обра-

них вишів. Було б добре проєкспериментувати подібний інтегрований курс із гуманітарних предметів (літератур, художньої культури тощо), щоб забезпечити якісну організацію навчання у класах фізико-математичного, природничого, технологічного профілю. Тим більше, що і новий Закон «Про освіту», і проєкт закону «Про середню освіту», і концепція Нової української школи передбачають академічну автономію закладів – зокрема, можливість розробляти власні навчальні плани і програми.

Інтегрований курс природничих наук (зазвичай він називається «Science») викладають у школах різних країн світу. Фізику, хімію і біологію як один предмет читають у школах США. У Канаді аналогічний курс викладають у державних і приватних середніх навчальних закладах, а поглиблено вивчають у спеціалізованих. Британські школярі можуть вчитися до 18 років, проте фізика, хімія і біологія не обов'язкові з 16-річного віку. Природничі науки разом з технологіями об'єднано в один предмет у шкільних програмах Ізраїлю та Сінгапуру, але водночас викладаються й окремі природничі дисципліни.

Упроваджений в Україні інтегрований курс має на меті формування природничо-наукового світогляду, розвитку компетентностей учнів у галузі природничих наук, техніки й технології, що здійснюється в інший, порівняно з традиційним, спосіб. Основним у викладанні такого курсу є усвідомлення того, що він відображає цілісний підхід у пізнанні світу. Усі чотири експериментальні програми інтегрованого курсу «Природничі науки» визначають природничу освіту як елемент культури кожної людини, сприяють усвідомленню практичного застосування досягнень природничих наук, їх ролі у розвитку цивілізації.

Знаннєвим компонентом курсу є знання та володіння категоріально-понятійним апаратом освітньої галузі «Природознавство». Діяльнісним – досвід використання природничо-наукових знань для вирішення професійних і соціальних завдань упродовж усього життя з урахуванням динаміки розвитку суспільства й науки. Ціннісним – готовність гармонійно будувати відносини з природою і соціумом, здійснювати освітню діяльність, основа якої – явища та процеси природи, техніки та технології.

III ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕС З ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

У м. Кам'янець-Подільський відбувся III Всеукраїнський конгрес з організаційної та економічної психології. Організаторами конгресу виступили: Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (лабораторія організаційної та соціальної психології), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології), Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці (УАОППП). У конгресі взяли участь (очно та заочно) 115 учасників із 18 міст України, які представляли 43 організації різних соціальних сфер (державна служба, освіта, промисловість, бізнес та ін.). Основними формами професійної співпраці на конгресі стали: пленарне засідання, секції, круглий стіл, майстер-класи.

Конгрес відкрила президент УАОППП член-кореспондент НАПН України Людмила Карамушка. З привітальним словом виступив проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана

Огієнка Іван Конет, який розкрив історію розвитку університету, проаналізував основні форми взаємодії з Інститутом психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

З відеозверненням до учасників звернувся академік-секретар Відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України Сергій Максименко, який окреслив особливості розвитку організаційної та економічної психології в Україні. Слова привітання також висловив перший віце-президент, генеральний директор Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України В'ячеслав Биковець, який наголосив на тому, що УАОППП є колективним членом та партнером Співки, а також розкрив основні форми взаємодії двох громадсько-професійних асоціацій.

У рамках заходу проведено три секційні засідання з актуальних напрямів організаційної та економічної психології і психологічної підготовки менеджерів і персоналу, де представлено велику

кількість наукових презентацій докторантів, аспірантів, викладачів університетів, психологів-консультантів.

Велику зацікавленість в учасників конгресу викликав круглий

стіл «Організаційна та економічна психологія в Україні: досягнення, проблеми, перспективи розвитку в міжнародному контексті» (модератори – Людмила Карамушка, Оксана Кредендер). Під час круглого столу проаналізовано основні досягнення розвитку організаційної та економічної психології в Україні за період після II Всеукра-

їнського конгресу з організаційної та економічної психології (2015 р.). Також представлено основні напрями міжнародної співпраці

тизняної організаційної та економічної психології.

Інф. «Педагогічної газети»

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У РЕГІОНАХ

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України провів засідання круглого столу на базі Роменського вищого професійного училища, присвячене розвитку соціального партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти регіону. У заході взяли участь представники органів законодавчої і виконавчої влади м. Ромни та Сумської області,

новими методами та технологіями управлінської діяльності з використанням інструментів стратегічного менеджменту. Це дасть змогу керівникам керувати закладом як відкритою організаційно-педагогічною системою, що спостерігаємо у ДІПТНЗ «Роменське ВПУ».

Павло Помаран, директор училища, поділився досвідом ін-

практичних навичок у роботі з новітніми високоякісними матеріалами та опановують нові технології.

На актуальних питаннях законодавчих змін у системі професійної (професійно-технічної) освіти сфокусувала увагу присутніх Ніна Іларіюнова, державний експерт з питань управління та державно-приватного парт-

нерства директорату професійної освіти МОН України. Вона наголосила, що директорат професійної освіти завжди готовий підтримати заклади професійної (професійно-технічної) освіти в питанні законодавчих ініціатив, покращенні умов для якісної підготовки робітничих кадрів.

Академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Нелля Нічкало акцентувала увагу на важливості змін у законодавстві, зокрема, щодо пільгового оподаткування підприємств, що співпрацюють із закладами професійної освіти, швидких і кардинальних змін у прийнятті основного закону та інших нормативно-правових документів, що забезпечить сталий, продуктивний розвиток професійної освіти України.

У цьому контексті інтерес присутніх викликав виступ Ганни Романової, заступника директора з наукової роботи ІПТО НАПН України, яка зазначила, що основними агентами змін в освіті є педагогічні працівники. Тому актуальним завданням є розроблення професійних і освітніх стандартів для педагогів закладів професійної освіти. Цьогоріч Інститут ініціював розроблення трьох професійних стандартів: «Майстер виробничого навчання»; «Педагог професійного навчання»; «Мето-

дист закладу професійної (професійно-технічної) освіти». До складу робочої групи увійшли представники департаменту професійної освіти МОН України, ДНУ «Інститут модернізації змісту», громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», Профспілки працівників освіти і науки України, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) ІПТО України, керівники та педагогічні працівники закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти.

Зі станом інноваційної освітньої діяльності в регіоні ознайомила присутніх директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області Наталія Самойленко, яка підкреслила, що в області активно проводиться експериментальна робота з питань співпраці з соціальними партнерами та упровадження елементів дуальної форми.

Підбиваючи підсумки засідання, Валентина Радкевич визначила такі пріоритетні завдання: законодавче забезпечення розвитку професійної (професійно-технічної) освіти; вивчення реалій сучасного ринку праці; оновлення державного класифікатора професій, в якому передбачалися б високотехнологічні кваліфікації; осучаснення змісту професійної освіти відповідно до вимог сучасного ринку праці та потреб особистості; модернізація освітнього середовища та матеріально-технічної бази; стимулювання професійного розвитку педагогічних працівників; упровадження циклу тренінгів для керівників із проектного менеджменту; налагодження співпраці із соціальними партнерами; створення центрів незалежного оцінювання та визнання професійних кваліфікацій тощо.

Інф. ІПТО НАПН України

керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти Сумської області, соціальні партнери.

Було проаналізовано сучасний стан модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, виокремлено проблемні питання та визначено конструктивні способи їх розв'язання. Зокрема, директор ІПТО НАПН України Валентина Радкевич наголосила, що для успішної діяльності закладів професійної освіти необхідно змінити ідеологію управління, змістивши акцент у бік етики партнерства та взаємовигідної кооперації, усвідомити себе активними «агентами змін», розробляти й реалізовувати стратегії діяльності закладу освіти з урахуванням чинників зовнішнього середовища та ймовірних ризиків, оволодіти

новаційного розвитку ЗП(ПТ)О: «Для забезпечення високоякісної підготовки робітничих кадрів необхідно зосереджувати увагу, по-перше, на створенні сприятливих умов професійного зростання педагогів, по-друге, – на осучасненні матеріально-технічної бази. Виконання цих завдань можливе, якщо налагоджена продуктивна співпраця з соціальними партнерами». Доповідач зазначив, що Роменське ВПУ бере участь в українсько-швейцарському проекті «Публічно-приватне партнерство ГУРТ для поліпшення сантехнічної освіти в Україні». Учасники заходу схвально відгукнулися про діяльність навчально-практичного центру із підготовки монтажників санітарно-технічних систем і устаткування, де учні набувають актуальних знань і

нерства директорату професійної освіти МОН України. Вона наголосила, що директорат професійної освіти завжди готовий підтримати заклади професійної (професійно-технічної) освіти в питанні законодавчих ініціатив, покращенні умов для якісної підготовки робітничих кадрів.

Академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Нелля Нічкало акцентувала увагу на важливості змін у законодавстві, зокрема, щодо пільгового оподаткування підприємств, що співпрацюють із закладами професійної освіти, швидких і кардинальних змін у прийнятті основного закону та інших нормативно-правових документів, що забезпечить сталий, продуктивний розвиток професійної освіти України.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Пріоритетом діяльності підвідомчих установ Відділення ще на першому етапі його становлення визначено орієнтацію на інноваційну діяльність, що має втілюватися в експериментальній роботі. Результати цієї роботи постійно презентуються й активно обговорюються на засіданнях бюро Відділення.

Систематично Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна й Інститут професійно-технічної освіти НАПН України представляють свої наукові добрики та проміжні результати досліджень на засіданнях бюро Відділення.

Зокрема, жваву дискусію викликала інформація заступника директора ІПТО з наукової роботи Людмили Єршової про організацію експериментальної роботи, на всіх етапах якої активно використовуються е-системи відкритого доступу. Ці системи застосовуються як платформи для оприлюднення й поширення наукової продукції: моніторингу ефективності використання результатів досліджень; спрощення процедури експериментальної діяльності; налагодження наукової комунікації з експериментальними майданчиками; підвищення рейтингу й іміджу Інституту та його наукових співробітників у науковому світі.

Непересічне значення для організації експериментальної роботи та забезпечення упровадження її результатів має офіційний сайт ІПТО НАПН України, на якому створено окремий інформаційний блок «Новини з експериментальних закладів». Відповідальні представники експериментальних закладів отримують вільний доступ до самостійного завантаження новинної продукції, що спрощує процедуру інформування педагогічних працівників, науковців і громадськості про результати співпраці Інституту із закладами професійної і фахової передвищої освіти.

Експериментальна робота проводиться на основі 76 договорів про співпрацю із закладами та установами в 16 областях України. Усього було укладено 66 договорів із закладами П(П)ТО, 20 – НМЦ(К), 20 – закладами фахової передвищої освіти, 16 – вищої.

До найважливіших наукових результатів Інституту, що проходили експериментальну перевірку, варто віднести низку розроблених вченими концепцій (консультування з професійної кар'єри, функціонування центру професійної кар'єри, проектного професійного навчання, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів, розроблення SMART-комплексів) і моделей (онлайн-консультування з професійної кар'єри, дистанційного професійного навчання, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів, розвитку готовності педпрацівників технікумів і коледжів до стандартизації), покликані сприяти модернізації професійної та фахової передвищої освіти.

Особлива увага приділяється експериментальній перевірці методичних систем професійної освіти і навчання, зокрема: консультування учнів з професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах на компетентнісній основі, розроблення проектних технологій, дистанційного професійного навчання і SMART-комплексів. Кожна з цих систем вклучає низку методик (формування кар'єрної компетентності учнів, проектування дистанційних курсів, розроблення проектних технологій тощо) і педагогічних технологій (мотивація учнів до розвитку професійної кар'єри, тестовий контроль успішності), вплив яких на підвищення якості професійної та фахової передвищої освіти було доведено експериментально.

У 2019 р. відкрито новий експеримент всеукраїнського рівня «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» на базі ДПТНЗ

«Роменське вище професійне училище» Сумської області і Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області у 2019-2021 рр. (науковий керівник – О.В. Бородієнко, докт. пед. наук, доцент, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України).

Організація науково-експериментальної діяльності у сфері професійної освіти і навчання, яку здійснює Інститут, приносить реальні позитивні результати. Вона допомагає згуртувати колектив, покращувати науково-методичний рівень педагогів, підвищувати їхній авторитет у учнівському колективі, зміцнювати імідж закладу освіти. Про це свідчать виступи керівників і педагогічних працівників ЗП(П)Т та фахової передвищої освіти на засіданнях науково-методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Науково-методичної ради з питань

ментальне дослідження виконується за основними напрямками: розвиток освіти дорослих у країнах ЄС, США, Австралії; професійний розвиток виробничого персоналу в країнах Східної Азії; професійний розвиток педагогічних працівників в Австралії й ФРН та професійний розвиток соціальних працівників у США.

З'ясовано, що у зарубіжних країнах до формування законодавчого забезпечення системи освіти дорослих застосовують два підходи: перший – базується на цілісному підході, тобто існують окремі закони й акти про освіту дорослих (Австрія, Греція, Норвегія, Фінляндія, США, Угорщина); другий – на дифузійному підході, тобто передбачається представлення різних аспектів освіти дорослих в освітньому законодавстві країни з регулюванням конкретної освітньої практики (Австралія, Данія, Китай, Південна Корея, Польща, Швеція). Аналіз нормативно-

– міжнародні), у 12 з них відділ був співорганізатором. Поширенню результатів наукового дослідження на всеукраїнському рівні сприяє систематична участь відділу у спеціалізованих освітніх виставках, зокрема «Освіта та кар'єра».

Грунтовною була доповідь завідувача змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України Мирослави Вовк про хід експериментальної роботи наукового дослідження «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти». Мета експериментальної роботи полягає в діагностиці професійної компетентності педагогів щодо використання технологій навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти; апробації авторських технологій навчання та їх науково-методичного забезпечення. Експериментальна робота здійснюється на базі

освіти МОН України, масових заходах, у науковій періодиці, на сайтах установ-партнерів.

Інститут для висвітлення результатів науково-експериментальної діяльності лабораторій пропонує шість власних наукових періодичних видань: «Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка (збірник наукових праць)»; «Професійна освіта: проблеми і перспективи (збірник наукових праць)»; «Професійне навчання на виробництві (збірник наукових праць)»; «Теорія і методика професійної освіти (електронне наукове видання)»; «Професійно-технічна освіта (науково-методичний журнал)»; «Мистецька освіта».

Серед перспективних напрямів удосконалення експериментальної діяльності виділяють: проведення науково-методичних і методологічних семінарів з експериментальної роботи як для наукових співробітників Інституту, так і для педагогічних працівників, які здійснюють експериментальну діяльність; створення умов для онлайн-анкетування учасників експерименту; систематичне проведення семінарів з підвищення наукометричної активності наукових співробітників, аспірантів, докторантів.

На засіданні бюро Відділення також була представлена інформація про здійснення експериментальної роботи на базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. Про проміжні результати наукового дослідження «Тенденції розвитку освіти дорослих у розвинутих країнах світу» доповідала завідувачка зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Наталія Авшенюк. Метою дослідження є педагогічний аналіз провідних тенденцій у професійній підготовці дорослого населення у розвинутих країнах світу з урахуванням диверсифікованих індивідуальних потреб суб'єктів професійної підготовки. Фонда-

правової бази освіти дорослих засвідчив її постійне оновлення, посилення децентралізаційних впливів, використання демократичної моделі розроблення й реалізації освітньої політики «знизу-вгору», акцентування на її прозорості та соціальному партнерстві (громадські/професійні організації, асоціації, бізнес, держава).

Визначено, що центри освіти дорослих є надзвичайно мобільними закладами у реагуванні на зміни в суспільстві та освітні потреби дорослих. Аналіз навчальних програм центрів показав, що найбільш затребуваними є програми з базової освіти дорослих, спрямовані на усунення недоліків у читанні, письмі та рахуванні, для тих дорослих, які прагнуть підготуватися до отримання диплома про загальну (середню) освіту або продовжити професійну освіту; освітні програми, спрямовані на професійний розвиток, зокрема підвищення або розширення кваліфікації, зокрема, комп'ютерні, мовні курси тощо; програми, що стосуються захисту навколишнього середовища, охорони здоров'я, створення й збереження сім'ї; програми культурно-просвітницької спрямованості для людей третього віку.

Оприлюднення результатів наукового дослідження відбувається на сторінках наукового журналу «Порівняльна професійна педагогіка/Comparative Professional Pedagogy», співзасновником якого є відділ спільно з Хмельницьким національним університетом. Науковий журнал видається англійською й вклучено до 24 міжнародних наукометричних баз даних. Публікацію його англійської онлайн-версії здійснює видавництво «Sciando» (м. Берлін, Німеччина), що сприяє міжнародному поширенню результатів наукового дослідження.

Апробація результатів наукового дослідження відбулась під час 90 науково-практичних масових заходів (53 з яких

восьми закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти).

Створено науково-методичне забезпечення навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: колективна монографія «Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика»; практичні посібники: «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти»; «Технології підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослим населенням»; «Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти»; методичні рекомендації: «Мережеві технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти»; «Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти».

Проміжні результати експерименту станом на початок 2019 р. опубліковано у 25 наукових працях; 26 матеріалах апробаційного характеру, а також у 11 публікаціях у ЗМІ. Отримані результати оприлюднено на 35 наукових, науково-методичних заходах. Колективний практичний посібник «Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти» відзначено «Золотою медаллю» Міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – 2019».

Результати експериментальної діяльності підвідомчих установ Відділення професійної освіти і освіти дорослих не лише активно використовуються у подальшій практичній педагогічній діяльності, а й стають теоретичним і практичним підґрунтям для поглиблення і розширення подальших напрямів науково-педагогічних досліджень.

Валентина ГОРДІЄНКО, учений секретар
Відділення професійної освіти
і освіти дорослих НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Успішне функціонування системи освіти в світі, де обсяг знань стає дедалі більшим, передбачає невинне оновлення форм навчання, пошук і впровадження інноваційних технологій. Але нове не завжди означає краще. У сучасній науковій літературі з соціального управління зазначається, що лише близько 30% новаторських ініціатив, пов'язаних зі зміною системи або процесу, виявляються життєздатними.

Успішне впровадження освітніх інновацій передбачає їх прийняття суспільством. Саме тому інформування про інновації, передбачувані результати та їх можливий вплив на якість знань є важливою складовою упровадження освітніх інновацій. Завдяки цьому суспільство має змогу створювати механізми, щоб вносити корективи як у проекти реформ, так і в процеси їх реалізації.

Існують різні теорії просування інновацій, які різняться розумінням того, хто буде рушійною силою соціальних реформ. Кожна з них пропонує власні підходи до організації інформаційного супроводу.

Згідно з відомою теорією дифузії інновацій будь-яке впровадження передбачає поширення інформації про нього, а також його просування, суспільству приділяється роль споживача.

У акторно-мережеві теорії інновації розглядаються як елемент соціального контексту взаємодії суб'єктів, коли успіх використання інновації в одному із сегментів суспільства змінює сформовану структуру взаємодій, спонукаючи інших використовувати інновації. Крім замовника реформ, з'являються мережеві спільноти реформаторів.

У рамках теорії самоорганізації інновації розглядаються як інструмент вдосконалення життєдіяльності суспільства загалом. Громадська думка стає інструментом зворотного зв'язку процесу впровадження реформ, що

дає змогу вносити корективи в їхні проекти. Така корекція може здійснюватися і замовником реформ, і реформаторами, і окремими суб'єктами суспільства.

Узагальнюючи, можна сказати, що інформаційний супровід реформ передбачає: по-перше, поширення інформації про реформи; по-друге, комунікація з потенційною аудиторією, яка зацікавлена в їх просуванні; по-третє, організацію зворотного зв'язку.

У 90-х роках минулого століття у нашій країні розпочалося масштабне реформування освітньої галузі: від початкової школи – до закладів вищої освіти. Відтоді у вітчизняну систему освіти імplementовано багато інновацій, але не всі знайшли підтримку у суспільстві. Особливо це помітно на прикладі шкільної освіти. Зокрема, якщо окремі реформи (введення 12-бальної системи оцінювання, ЗНО, профілізація старшої школи) мають підтримку в суспільстві і у педагогічній спільноті на рівні від 50% до 80%, то ставлення до введення 12-річного терміну навчання, яке покладено в основу реформування середньої освіти і є базовим нововведенням, залишається переважно негативним (понад 60% проти).

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України з лютого 2016 року на базі установ загальної середньої освіти проводить Всеукраїнський експеримент «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій». Метою експерименту є упровадження соціально-психологічних технологій роботи з громадською думкою, орієнтованих на формування позитивного ставлення педагогів, учнівської молоді, батьків і громадськості до реформи освіти і розширення практик суспільно-державного управління освітою. В експерименті беруть участь 55 шкіл з усіх регіонів України (Наказ МОН України № 219 від 04.03.2016 р. «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів», Наказ МОН № 1128 від 08.08.2017 «Про розширення бази проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій»). В межах експерименту співробітники інституту проводять такі заходи: семінари-тренінги з громадської підтримки освітніх інновацій на базі шкіл – учасників експерименту; тренінги, майстер-класи під час наукових конференцій, науково-практичних семінарів, EdCamp; круглі столи для учасників експерименту тощо.

Підсумовуючи проміжні результати експерименту, можна зробити наступні висновки. Інформаційна кампанія щодо реформи освітньої галузі, що передбачає залучення загальнонаціональних ЗМІ, є епізодичною, а тому не приносить очікуваних результатів. Негативне ставлення до влади громадяни переносять й на реформи, запропоновані нею. Інформаційна кампанія міністерства в спеціалізованих джерелах, проведення масових офіційних заходів (наприклад, з'їздів вчителів), які охоплюють незначний прошарок педагогів, також показують малу ефективність. Директивне поширення інформації «зверху» про необхідність 12-річного навчання в середній школі не призводить до збільшення кількості прихильників цієї ідеї. У суспільстві і в середовищі працівників освіти кількість прихильників 12-річного навчання переважно залишається незмінною (приблизно 22% серед педагогів; 16,5% – в суспільстві).

Підтримка реформ суспільством передбачає організацію зворотного зв'язку, коли громадяни матимуть змогу коригувати і процеси впровадження реформ, і їх проекти. Адже підтримка реформ ґрунтується на довірі до авторів реформи, впевненості в їх можливості провести реформу і в те, що ці ре-

форми приведуть до поліпшення якості освіти. На жаль, залучення окремих суб'єктів суспільства (педагогів, звичайних громадян) у розробку і реалізацію цієї реформи як її співавторів відбувається більшою мірою формально.

Під час експерименту було виявлено, що негативні настрої ґрунтуються передусім на недовірі до держави як автора пропонованих реформ, що не враховує інтереси інших суб'єктів суспільства, на невірі в те, що держава здатна реалізувати свої декларації – навіть ті, до яких у суспільстві позитивне ставлення. Недостатнє фінансування також викликає опір реформам, які нав'язуються «зверху».

Проведення в експериментальних школах різноманітних комунікативних масових заходів, що передбачало застосування соціально-психологічних технологій роботи з громадською думкою, а також розширення практик суспільно-державного управління освітою показали евристичний потенціал психотехнологічного супроводу реформ, засвідчених зростанням підтримки освітніх інновацій у цьому сегменті суспільства. У всіх групах (директорів, вчителів, батьків) кількість прихильників 12-річного навчання зросла в середньому на 9%. Водночас лише в групі директорів кількість прихильників (59%) перевершує кількість противників (32%), у групі вчителів спостерігається приблизна рівність (39% – прихильники, 41% – противники), а серед батьків кількість противників (54%) переважає над прихильниками (29%).

З огляду на це, хотілось би висловити кілька міркувань. По-перше, оскільки група респондентів, яка негативно ставиться до пропонованої реформи, все ще доволі велика, є потреба у продовженні роботи з формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій. Було б доречно збільшити терміни проведення експерименту (він розрахований на 2016-2019 рр.) та розширити

його масштаби. По-друге, незважаючи на приклад окремих позитивних зрушень у групах респондентів, які беруть участь у всеукраїнському експерименті, жодні зусилля, спрямовані на формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій, не приведуть до позитивного результату, якщо не буде забезпечено матеріальне фінансування реформ і досягнення їх заявлених цілей.

Також всеукраїнський експеримент показав необхідність створення спеціальної структури в системі МОН, яка відповідає б за організацію зворотного зв'язку процесу впровадження реформ. Завдання такої структури – залучення зацікавлених освітніх інноваційних суб'єктів і налагодження комунікації між ними; сприяння створенню мереж прихильників реформування освіти, що згодом можуть стати інструментом саморозвитку суспільства. Ефективними ресурсами розвитку системи освіти стають вже не тільки інновації, а й форми самоврядування, знайдені в процесі її реформування. Ці форми передбачають участь місцевих громад.

Колеги на місцях пропонують зробити школи соціокультурним центром громад. У тому сенсі, що школи мають бути не тільки місцем навчання дітей, а й осередком опанування громадою різноманітними формами самоврядування, тобто полігоном становлення громадянськості. Тоді принцип дитиноцентризму буде доповнено принципами взаємовигідного співробітництва та громадянської самоорганізації.

Олександр ПЛЮЩ,
провідний науковий співробітник
лабораторії методології
психосоціальних і політико-
психологічних досліджень
Інституту соціальної та політичної
психології НАПН України

Нові видання

Унікальна скарбниця фольклористичної думки

У сучасному фольклористичному дискурсі відбулася знаменна подія – вийшло друком знакове видання – перший том «Української фольклористичної енциклопедії» (2019), ініціатором укладання якої став Микола Дмитренко, доктор філологічних наук, професор, багаторічний завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України. Його подвижницька праця була спрямована на залучення науковців, освітян з усіх регіонів України (110 осіб), які мали можливість представити результати власних дослідницьких пошуків на сторінках енциклопедичної праці.

У першій в Україні фольклористичній енциклопедії, яку готував колектив науковців Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України упродовж 2010-2019 рр., розкрито феномен традиційної культури українців у ретроспективі; прослідковано зв'язки фольклору з мовою, міфом, ритуалом, магією, релігією, історією, етнографією, літературою, народним і професійним мистецтвом; простежено зародження і розвиток української фольклористики як науки; подано відомості про дослідників, збирачів, носіїв-виконавців фольклору (кобзарів, лірників, казкарів, оповідачів), викладачів університетів, громадських діячів та ін. Це майже тисяча статей, які ілюстровані портретами, архівними колективними фото, титульними аркушами раритетних ви-

дань, обкладинок монографій, збірок, журналів, газет, автографів з архівів тощо.

Варто відзначити, що крізь призму персоналогії фольклористики розкривається унікальність фольклористичної теорії і практики в інтердисциплінарному контексті з позиції бібліографії фольклору, джерелознавства, текстології, етно-

музикознавства, лінгвофольклористики тощо. Сучасна фольклористика надзвичайно збагатилася цим фактологічним лексикографічним виданням, що розкриває ретроспективність поступу української фольклористичної думки, узагальнює багатовіковий досвід архівування і документування фольклорної спадщини, репрезентує національні надбання збиральницької, дослідницької, теоретичної, викладацької фольклористичної діяльності особистостей, представляє вагомі здобутки регіональної фольклористики.

Глибоко переконані, що енциклопедія є знаковим кроком до шляху інноваційного розвитку сучасної української фольклористики. Реалізації такої глобальної мети має слугувати й другий том енциклопедії, виходу якого чекає освітянська, наукова, журналістська громада.

Мирослава ВОВК, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти
ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

Комплексне дослідження і впровадження інформатизації в освітній сфері України

Вийшло з друку наукове видання «Розвиток теоретичних основ інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України». Авторський колектив В. Ю. Биков, О. Ю. Буров, А. М. Гуржій, М. І. Жалдак, М. П. Лещенко, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий, В. В. Олійник, О. М. Спірін, М. П. Шишкіна.

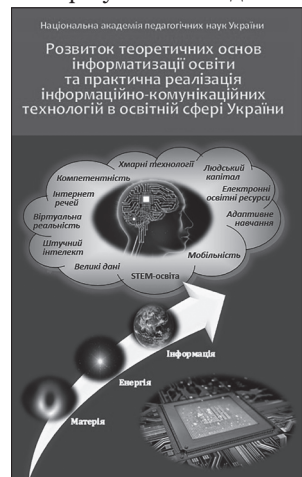
У виданні представлено результати тривалого комплексного і системного колективного дослідження проблем інформатизації освіти та практичної реалізації інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України, виконаного у 1991-2018 рр. упродовж усього періоду становлення суверенітету Української держави та найважливіших інноваційних сфер суспільства освіти і науки, відповідальних за розвиток людини, її конкурентоспроможність у сучасному глобалізованому і швидко прогресуючому

світі. З-поміж найвагоміших наукових досягнень авторів – теоретичне обґрунтування концептуальних засад та основних напрямів, практичних механізмів інформатизації освіти України, починаючи з 1991 р. Книга містить науковий прогноз подальшої інформатизації освіти, використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також широку авторську бібліографію.

Видання розраховано на наукових, науково-педагогічних, керівних працівників, докторантів, аспірантів і магістрантів, які займаються теоретичними проблемами інформатизації освіти, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню практику.

Комплекс праць вчених НАПН України, що узагальнені в цьому виданні, висуваються на здобуття Державної премії України в галузі освіти 2019 р.

Інф. «Педагогічної газети»

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ІСТОРІЇ ОСВІТИ

Процес вивчення історії освіти в ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського набув активного розвитку з 2015 р., коли було створено відділ педагогічного джерелознавства та бібліографії, який у січні 2016 р. перейменовано у відділ історії освіти. До складу відділу входить сектор сухомлиністики, який координує Ольга Сухомлинська. У структурі сектору функціонує читальний зал Фонду В.О. Сухомлинського, відкритий за сприяння родини педагога, що нараховує понад п'ять тисяч документів. У відділі працює 12 науковців, серед яких два доктори, два кандидати педагогічних наук, два кандидати історичних наук і кандидат філологічних наук. Головними ідейними наставниками, координаторами діяльності відділу є відомі історики освіти – директор бібліотеки Лариса Березівська та академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України Ольга Сухомлинська.

Упродовж 2015–2019 рр. фахівці відділу підготували 196 одиниць наукової продукції, зокрема хрестоматію, шість бібліографічних покажчиків, шість збірників матеріалів семінарів, 46 статей у фахових виданнях, 28 – у зарубіжних. Серед наукових здобутків на особливу увагу заслуговує біобібліографічний покажчик «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження» (2018), підготовлений творчим колективом на чолі з професо-

ром Сухомлинською. Не випадково ця фундаментальна праця принесла бібліотеці звання лауреата конкурсу НАПН України «Національне визнання наукових праць» у номінації «Інноваційний проект, педагогічна технологія». Окрім того, покажчик відзначено дипломом I ступеня в номінації «Персональний покажчик» Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу – 2018», організованого Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Складовою науково-дослідної роботи відділу є формування електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу», створення якого розпочато 2008 р. Сьогодні ресурс містить матеріали про 51 видатного діяча освіти й науки України та зарубіжжя. Наукове керівництво проектом «Видатні педагоги України та світу» здійснює професор Лариса Березівська.

Результати досліджень з історії освіти й педагогічної думки постійно висвітлюють фахівці відділу під час участі в науково-практичних заходах не лише в Україні, а й за кордоном. Загалом взято участь у 112 заходах, де виголошено понад 220 доповідей. Активною є діяльність відділу щодо організації власних заходів. Уперше в Україні започатковано проведення науково-методологічних семінарів з історії освіти на базі відділу історії

освіти (з 2017 р.), модератором яких є професор Сухомлинська. Відбулося три науково-методологічних семінари, а у рамках щорічного Фестивалю науки відділ проводить Всеукраїнський науково-практичний семінар. За результатами заходів підго-

товлено й оприлюднено на веб-порталі бібліотеки та в Електронній бібліотеці НАПН України збірники матеріалів.

Фахівці сектору сухомлиністики беруть активну участь в організації щорічних Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю», систематично проводять круглі столи, семінари, лекції, присвячені висвітленню ідей та творчої спадщини ученого. Насиченим видався 2018 рік, коли світова громадськість відзначала 100-річчя від дня народження педагога. До ювілею проведено науково-прак-

тичний семінар «Василь Сухомлинський та сучасне дошкілля», круглі столи «Сухомлинському пишуть», «Серце віддаю дітям».

Вагома науково-інформаційна, бібліотечна та соціокультурна діяльність здійснюється на базі читального залу Фонду В. О. Су-

хародною Республікою. У листопаді 2017 р. КНР із творчим візитом відвідала професор Ольга Сухомлинська. За значний внесок у популяризацію китайської педагогіки та розвиток творчих зв'язків між освітянами України і Китаю Ольга Сухомлинська нагороджена відзнакою Всекитайської Міньюань фундації підтримки освіти і педагогічних досліджень у номінації «Зарубіжні відзнаки». Наступного року делегація бібліотеки взяла участь у Міжнародній науковій конференції «Педагогічні ідеї Сухомлинського і сучасна освіта: до 100-річчя з дня народження», що відбулася у Пекінському педагогічному університеті. Плідно розвивається творча співпраця з європейськими колегами. Зокрема, 25–26 червня за запрошенням кафедри педагогіки філософського факультету університету Чорногорії професор Лариса Березівська взяла участь у Міжнародній науковій конференції, присвяченій 130-річчю викладання історії педагогіки як навчального предмета в Чорногорії (м. Никшич).

Отже, можемо констатувати, що ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського володіє достатнім ресурсним і кадровим потенціалом для здійснення якісних досліджень з історії освіти/педагогіки.

Сніжана ТАРНАВСЬКА,
завідувач відділу історії освіти
ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського

РОБОТА СПЕЦІАЛЬНИХ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК УСТАНОВ НАПН УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського провела на базі бібліотеки імені А. Ф. Залевської Інституту психології імені Г.С. Костюка тренінг для фахівців спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України «Інноваційний розвиток спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України: пошук нових форматів». У заході взяли участь

ки, розвиваються нові види сервісу, а спеціальні бібліотеки реалізують додаткові функції, пов'язані з цілеспрямованим інформаційним обслуговуванням працівників наукової сфери.

Головним тренером тренінгу був директор спеціальної наукової бібліотеки ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Ольга Озерян. Перша традиційна фаза тренінгу «Зна-

Учасники тренінгу отримали великий багаж знань щодо використання інноваційних технологій у своїй роботі, надання нових послуг з поєднанням вільного доступу до Інтернету, розроблення бібліотечної реклами за допомогою безкоштовних сервісів для створення інфографіки, популяризації бібліотек в онлайн-середовищі.

Цікавою для учасників заходу стала розповідь завідувача бібліотеки імені А.Ф. Залевської Алли Шинкаренко про історичний шлях

розвитку та сьогодення книгозбірни. Для позитивного виходу з тренінгу і постановки завдань на майбутнє заняття було завершено підсумковою рефлексією, відповідями на запитання, обміном враженнями.

Ірина ХЕМЧЯН,
завідувач відділу науково-методичного
забезпечення діяльності мережі
освітніх бібліотек ДНПБ України
імені В. О. Сухомлинського

науковці ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, завідувачі та фахівці спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України, а також завідувачі шкільних бібліотек і методи науки-методичних центрів управління освіти Києва. Тренінг організовано для підвищення якості бібліотечно-інформаційного забезпечення наукових досліджень в установах НАПН України.

Розпочинаючи тренінг, завідувач відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітніх бібліотек ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського Ірина Хемчян зазначила, що з'являються принципово нові можливості для докорінних змін у традиційних підходах до процесів інформаційно-бібліотечного забезпечення нау-

йомство» була проведена в ігровій формі, що сприяло створенню позитивної дружньої атмосфери. Основна частина включала опитування учасників за допомогою мікроанкет, роботу в малих групах, групову дискусію «Інноваційний пошук – основа розвитку бібліотек», майстер-клас «Застосування інтерактивних технологій в бібліотечній практиці» та рольову гру «Читач сучасної бібліотеки».

Науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітніх бібліотек ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Ольга Гончаренко провела міні-лекцію «Спеціальні наукові бібліотеки установ НАПН України в дзеркалі статистики», під час якої висвітлено сучасні реалії їх функціонування.

АНОНС

28 серпня 2019 року минає п'ять років від дня відходу у вічність академіка Івана Андрійовича Зязюна. Колектив Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України на чолі з директором Ларисою Лук'яною та за сприяння академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих Неллі Ничкало гідно бережуть і шанують пам'ять про Великого Учителя.

Пропагуючи ідеї Педагогіки Добра Івана Зязюна, науковці України присвячують свої праці Великому Учителю. Так, у квітні 2015 року у Педагогічному музеї України відбулася презентація монографії академіка Георгія Філіпчука «Націєтворчість освіти» з промовистою присвятою – Просвіти, Педагогу, Навчителю.

А 27 серпня 2019 року в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України відбудеться презентація навчального посібника Олександра Лавріненка «Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності» та навчально-практичного посібника Алли Семенової і Світлани Мельник «Мистецтво мовлення сучасного педагога». Надзвичайно потрібні та цікаві книги присвячено академіку Івану Андрійовичу Зязюну.

Запрошуємо всіх бажаючих взяти участь у презентації книг.

СПІВЧУТТЯ

Колектив Відділення психології, вікової фізіології та дефектології глибоко сумує з приводу смерті професора кафедри загальної, дитячої, судової психіатрії і наркології, Заслуженого діяча науки і техніки України, доктора медичних наук Анатолія Павловича Чуприкова. Основний напрям наукових досліджень Анатолія Павловича стосувався вивчення патогенезу психічних розладів і поведінки у осіб різного віку. Наукова школа професора А.П. Чуприкова розробила напрям лікування розладів психіки і поведінки – латеральну терапію. У цій галузі отримано понад 30 авторських свідоцтв і патентів, до розроблених методик латеральної електростимуляції при психотичних розладах за останні роки прислалися методи світлокольоротерапії, що застосовуються в основному в галузі психіатрії межових розладів. На кафедрі професор був куратором циклів спеціалізації, стажування та передатестаційних циклів за спеціальністю «Дитяча психіатрія», «Судово-психіатрична експертиза». Є автором понад 500 робіт, з яких 14 монографій, 21 підручник і навчальні посібники, 18 авторських свідоцтв, 20 патентів, 15 раціоналізаторських пропозицій.

КРАЄЗНАВСТВО ЯК ЖИТТЄВИЙ ПОКЛИК НАУКОВЦЯ

До ювілею Віктора Прокопчука

Значущою і визначальною рисою Віктора Степановича є його іманентні, даровані Богом і батьками, високі людські якості. Природний талант, тендітна душевна організація, вміння тонко відчувати іншу людину, кришталева чесність і порядність, справжня інтелігентність, екзистенційно-гуманістичне світосприйняття – ось далеко не повний перелік достоїнств і чеснот цієї людини, які в поєднанні з неймовірними працелюбністю зумовили неповторний і яскравий феномен Віктора Прокопчука.

Його нарекли Віктором, прококуючи переможний життєвий шлях. Та незадовго до народження, у боях за визволення Польщі, загинув батько, який у довоєнні роки працював спочатку учителем, а потім завідувачем Близької початкової школи в Дунаєвському районі. Без батька, без його моральної і матеріальної підтримки долав важкі часи повоєнної скрути. Здобув середню освіту в Рахнівській десятирічці. Після закінчення школи працював завідувачем сільської бібліотекою. Робота подобалася, але юнак мріяв

про педагогіку. Без вагань влаштувався спочатку старшим піонервожатим Тернавської, а невдовзі учителем російської мови та літератури Кривчицької восьмирічної школи Дунаєвського району.

Заради навчання перервав педагогічну практику. 1962 року вступив до Кам'янець-Подільського педагогічного інституту (нині – Національний університет імені Івана Огієнка). Відразу став одним із найкращих студентів. Природний розум і наполегливість дали змогу закінчити вищий педагогічний заклад з відзнакою. Відкрилися перспективи не лише учительської роботи, а й науково-викладацької діяльності. Для справжнього професійного становлення обрав роботу в сільській школі. Своє перше місце у статусі фахівця з вищою освітою у Великояромирській СШ Городоцького району згадує досі. Перервала педагогічну кар'єру строкова військова служба, яка лише загартувала Віктора Степановича. Після демобілізації повернувся до педагогічної роботи, спочатку вчителем історії Маківської середньої школи Дунаєвського району, а згодом її очільником. Школа відразу ж зажила новим життям, інноваційні технології запанували в її діяльності. Справжньою родзинкою тогочасної школи став сільський історико-краєзнавчий музей. Він довго залишався єдиним у Дунаєвському районі. Від часу його заснування розпочалася активна краєзнавча діяльність Віктора Прокопчука.

Дунаєвщина – мікрорегіон, де особливо позначилися загальноукраїнські історичні події і процеси, де працювали відомі державні, політичні, наукові й культурні діячі. Так чи інакше, тут твориться своя мікроісторія. Відобразити це все повинні ті, хто бачить сенс свого життя в науці, вивченні регіональної історії, розгортанні наукового і громадського краєзнавства.

Такою роботою успішно займається Віктор Степанович – уроженець цього чудового краю. Він сповна використав для розвитку краєзнавчого руху в районі роботу в Дунаєвському райкомі партії та посаду начальника відділу освіти Дунаєвської райдержадміністрації, доклавши чимало зусиль до перебудови шкільної системи.

Талановитий краєзнавець усебічно вивчає життя і діяльність на Поділлі та Волині династії Смотрицьких – Данила, Герасима, Мелетія, сприяє відкриттю у Смотричі двох меморіальних плит на їх честь, музею, присвоєнню місцевій школі імені Мелетія Смотрицького. За його пропозицією у 1988 році засновується премія імені М. Смотрицького, якої удостоїлись чимало відомих педагогів-гуманитаріїв.

Незважаючи на вибір буденних справ, Віктор Степанович активно переймається проблемами регіоналістики, зокрема роботою з підготовки і видання нарисів історії населених пунктів краю в новій редакції. Показовим у цьому плані є історичний нарис «Дунаївці», опублікований ще в 1969 році. Плідно працює у галузі персоналістики, топоніміки, історії, теорії та методики шкільного краєзнавства.

Віктор Прокопчук починає серйозне наукове дослідження. Під керівництвом академіка П. Тронька успішно захистив кандидатську дисертацію, присвячену історії краєзнавчого руху на Поділлі в XIX–XX ст., організував першу науково-краєзнавчу конференцію про Дунаєвщину, опублікував десятки праць про свій край, але краєзнавство не полишав. Працюючи з архівними документами, знайшов чимало матеріалів, які не співпадали з тогочасною офіційною думкою. 90-ті й перші роки ХХІ ст. стали стрімким зростанням наукового авторитету Віктора Прокопчука. Одна за одною з'являються його праці, присвячені рідному

краю. Відомий краєзнавець продовжує досліджувати діяльність Смотрицьких, С. Маковецького, В. Заремби, М. Любинського, С. Риндика, Ф. Лендера, М. Чорнобривого, В. Шинкарук, які народилися і працювали на цій території, події і пам'ятні місця Української революції 1648–1654 рр., Голодомор у краї, Голокост 1941–1944 років, події Другої світової війни.

Віктор Степанович здійснює наукове редагування багатьох краєзнавчих пошуків, найважливіші досліджує сам. Виходять друком його фундаментальні праці: довідкове видання про В.Т. Тронька; науково-популярне дослідження, присвячене Мелетію Смотрицькому; розповідь про педагогічну діяльність і письменницькі уподобання А.М. Коляновського. Та найбільш цінність представляє науковий доробок про проблеми творення наукових біографій Смотрицьких, діяльність загонів ОУН-УПА на Дунаєвщині тощо.

З 2004 р. і донині Віктор Прокопчук працює у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка на посадах професора і водночас директора університетської наукової бібліотеки, підтримує творчі контакти з Дунаєвською районною організацією Національної спілки краєзнавців України, бере участь у низці її науково-краєзнавчих проєктів.

Віктору Степановичу притаманна активна громадська діяльність. 1993 року обрано членом правління ВСК та членом редколегії відновленого журналу «Краєзнавство». Він активно підтримує процес реформування Всеукраїнської спілки краєзнавців, є її Почесним членом, з 1993 року і донині – член правління НСКУ. З 2008 року виконує обов'язки заступника голови Хмельницької обласної організації НСКУ. Віктор Прокопчук постійно працює із таланови-

тою учнівською молоддю. Рецензує наукові роботи членів Малої академії наук, активний член журі МАН.

Втіленню творчих планів Віктора Степановича сприяє його активна участь у діяльності Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. 1988 року його обрано заступником голови правління обласної організації Українського фонду культури, членом правління, а згодом і президії УФК.

Науково-педагогічна і краєзнавча праця Віктора Прокопчука відзначена званнями «Заслуженого працівника народної освіти України», «Почесного члена Всеукраїнської (національної) спілки краєзнавців», медаллю «За трудову доблесть», п'ятьма Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, знаками «Відмінник освіти», «Петро Могила», обласною премією імені Юхима Сецінського, ювілейною медаллю на відзнаку 25-річчя діяльності Українського фонду культури. 1999 року Українська академія історичних наук обрала його своїм членом-кореспондентом. 2013 року він став лауреатом премії імені академіка Петра Тронька Національної спілки краєзнавців України.

За роки нашого знайомства і співпраці ми тисячу разів переконувалися в шляхетності й мудрості Віктора Прокопчука. Його мудрість – це розум, поєднаний із добротою. Його доброта – це вміння любити в людині людину, вміння примножувати добро в тому, що нас оточує. Професор має своє кредо і гідно його дотримується: точність, надійність, порядність. Він робить добро людям, радіє їхнім успіхам, тримає руку на пульсі життя і щедро ділиться з колегами творчими надбаннями.

Віктор БЕРЕКА,
Юрій ТЕЛЯЧИЙ

«ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» ОГолошує конкурс на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників центрального інституту післядипломної освіти:

– завідувача кафедри: менеджменту освіти та права – 1 одиниця, психології управління – 1 одиниця, професійної і вищої освіти – 1 одиниця.

Вимоги до кандидата на посаду завідувача кафедри: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, досконале володіння педагогічною майстерністю, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока загальна культура, науковий ступінь доктора наук, вчене (почесне) звання професора (доцента) відповідно до профілю кафедри. Стаж науково-педагогічної роботи – не менше 5 років;

– професора кафедри: відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій – 1 одиниця, менеджменту освіти та права – 2 одиниці, психології управління – 1 одиниця, професійної і вищої освіти – 2 одиниці.

Вимоги до кандидата на посади професора кафедри: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, досконале володіння педагогічною майстерністю, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока за-

гальна культура. Науковий ступінь доктора наук та вчене звання професора (доцента) відповідно до профілю кафедри, стаж науково-педагогічної роботи у вищих навчальних закладах або закладах післядипломної освіти не менше п'яти років, є автором підручників, навчально-методичних посібників, інших наукових праць.

– доцента кафедри: відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій – 2 одиниці; філософії і освіти дорослих – 6 одиниць, психології управління – 2 одиниці, професійної і вищої освіти – 2 одиниці.

Вимоги до кандидатів на посади доцентів кафедри: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, досконале володіння педагогічною майстерністю, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока загальна культура. Науковий ступінь кандидата (доктора) наук, як правило, вчене звання доцента або старшого наукового співробітника, має стаж науково-педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах або закладах післядипломної освіти не менше трьох років.

– старшого викладача кафедри: філософії і освіти дорослих – 2 одиниці, психології управління – 1 одиниця.

Вимоги до кандидатів на посади старших викладачів кафедр: громадянство України, вільне володіння державною мовою, високий професійний рівень, досконале володіння педагогічною майстерністю, дотримання принципів педагогічної етики і загальнолюдської моралі, висока загальна культура, науковий ступінь кандидата наук або доктора філософії або кваліфікацію магістра (спеціаліста) за профілем кафедри. Стаж наукової, науково-педагогічної роботи – не менше 2 років.

Для участі в конкурсі необхідно надати:

– заяву про участь у конкурсі, особовий листок з обліку кадрів з фотографією, автобіографією;
– ксерокопію першої та другої сторінки паспорта громадянина України;
– копії дипломів про вищу освіту (другий рівень разом з додатками), дипломів та атестатів про науковий ступінь та вчене звання;
– копію трудової книжки, засвідченої у відділі роботи з персоналом;
– копії документів про підвищення кваліфікації, стажування тощо протягом останніх п'яти років;

– список наукових публікацій, оформлений відповідно до вимог БАК (біолетень БАК України, № 5, 2009 р.);
– довідку про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду, яка видається відповідно до Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 року № 1465;

– довідка про проходження флюорографічного огляду;
– копію документів про відношення до військового обов'язку;
– характеристики, рекомендації тощо.

Університет житлом не забезпечує.

Заяви та документи приймаються Конкурсною комісією за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а (корпус 2, відділ роботи з персоналом, кімната 422-423 з 9.00 до 16.00 год.), протягом 30 календарних днів від дня публікації оголошення.

Додаткову інформацію щодо умов проведення конкурсу можна отримати за телефонами: (044) 481-38-37 та (044) 481-38-10 + внутрішній 827.

Документи, що не відповідають вимогам, прийматися до розгляду Конкурсною комісією не будуть.

ПЕДАГОГІЧНА
ГАЗЕТА
УКРАЇНИ

Засновники —
Національна академія педагогічних наук України
Видавництво «Педагогічна преса»
Свідцтво про держреєстрацію
серія КВ № 23814-13654Р від 12.03.2019 р.

Головний редактор Лілія РАПІНА
Редакційна рада: Віктор Андрущенко,
Іван Бех, Валерій Биков,
Надія Бібік, Микола Свтух,
Володимир Луговий,
Олександр Ляшенко, Сергій Максименко,
Нелля Нічкало, Віктор Огнев'юк,
Віктор Олійник, Олександра Савченко,
Микола Слюсаревський,
Ольга Сухомлинська, Лідія Ткаченко
Над номером працювали:
Олена СОЛОДОВНИК
Олександр ХРИСТЕНКО

Адреса редакції: 04053, Київ, вул. Січових Стрільців, 52А, кімн. 312.
Тел. (044)481-37-40. E-mail: ped-gazeta@ukr.net
Редакція не рецензує і не повертає рукописів.
За точність викладених фактів відповідальність покладається на автора. Редакція не завжди поділяє думки, викладені автором.

Видруковано ТОВ «Прінтстор Груп»,
вул. Данила Щербаківського, 4, м. Київ, 03190
Замовлення № 17831
Підписано до друку 12.08.2019
Передплатний індекс: 30670